

ценностей, но и выставочной деятельностью, а преподаватели кафедры философских учений помогают им консультациями.

Таким образом, конвергенция технических и гуманитарных компонентов в профессиональной деятельности детерминировала новые формы социально-культурной деятельности в техническом университете.

1. Духовность. Образование. Наука: толерантность и нравственность в структуре духовной жизни общества : материалы Междунар. науч. конф., Минск, 20 апр. 2017 г. / отв. ред. А. И. Лойко. – Минск : БНТУ, 2017 – 395 с.

2. Духовные ипостаси Евфросинии Полоцкой: историческая и современная : материалы Междунар. научн. конф., Минск, 12 мая 2016 г. – Минск : БНТУ, 2016. – 353 с.

3. Духовные ценности и историческая память: к 70-летию Победы : материалы Междунар. науч. конф., Минск, 17 апр. 2015 г. – Минск : БНТУ, 2015. – 245 с.

4. Евразийское пространство диалога Беларуси, Казахстана, России, Армении, Кыргызстана: культура, философия, экономика : материалы Междунар. научн. конф. Минск, 17 марта 2016 г. – Минск : БНТУ, 2016. – 347 с.

5. 1025 лет Крещения Руси: философское осмысление исторических событий : материалы Междунар. науч. конф., Минск, 7 мая 2014 г., и круглого стола, Минск, 2 мая 2014 г. / отв. ред. А. И. Лойко. – Минск : БНТУ, 2016. – 270 с.

6. Философия межкультурных отношений: Беларусь в диалоге цивилизаций / А. И. Лойко [и др.]. – Минск : БНТУ, 2012. – 147 с.

МАРАЛЬНАЕ ВыхАВАННЕ ДЗЯЦЕЙ СТАРЭЙШАГА ШКОЛЬНАГА ўзросту СРОДКАМІ ІНТЭРАКТЫўНЫХ МУЗЕЙНЫХ ТЭХНАЛОГІЙ ЯК САСТАўНАЯ ЧАСТКА СІСТЭМЫ АДУКАЦЫІ ў СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ

В. І. Мазалеўскі,

старшы навуковы супрацоўнік

*Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж»,
магістр педагагічных навук*

Развіццё адукацыйнай дзейнасці музея на сучасным этапе звязана з пераасэнсаваннем утрымання традыцыйных форм работы з наведвальнікамі, а таксама прадугледжвае актыўнае вы-

карыстанне ў рамках музейна-педагагічнага працэсу інтэрактыўных музейных тэхналогій. Інтэрактыўныя музейныя тэхналогіі з'яўляюцца адначасова і мадэллю рэалізацыі інавацыйнай адукацыйнай практыкі музея, якая адкрывае магчымасць для фарміравання цэлага педагагічнага кірунку ў сферы культуры. Унутры гэтай галіны фарміруюцца заснаваныя на адпаведных тэхналогіях музейна-педагагічныя праграмы, разлічаныя на засваенне школьным настаўнікам у творчым супрацоўніцтве з музейным педагогам з мэтай выхавання маральна развітай асобы [4, с. 170].

Інтэрактыўная музейна-педагагічная праграма для дзяцей старэйшага школьнага ўзросту вырашае цэлы комплекс задач – ад выхавання маральна развітай асобы да атрымання ведаў па гісторыі і культуры. Музейна-педагагічная праграма павінна фарміраваць гістарычную свядомасць падлетка, навукі асэнсаванага ўдзелу ў дакументаванні гісторыі прыроды грамадства, што спрыяла б выпрацоўцы навуковага светапогляду і творчай актыўнасці [1, с. 63].

Хочацца падкрэсліць значнасць у гэтым працэсе інтэрактыўных музейных тэхналогій, якія дазваляюць ўзбагаціць новымі зместамі лекцыі, экскурсіі, выставы, семінары і інш.

Забяспечваючы паэтапнае і паслядоўнае развіццё маральных якасцяў у асобы, інтэрактыўная музейна-педагагічная праграма з'яўляецца асновай мадэлявання сістэмы ўзаемадзеяння музея і адукацыі. Пры гэтым распрацоўка праграмы вызначаецца: мэтай стварэння і задачамі; адрасам (на якую аўдыторыю яна разлічана); зместам; формамі, сродкамі і метадычнымі прыёмамі, прапанаванымі для яе рэалізацыі; тэрмінамі ажыццяўлення праграмы; ацэнкай яе эфектыўнасці.

У музейнай практыцы тыпалагізацыя адукацыйных праграм вызначаецца профільнай спецыфікай музея і яго экспазіцыйнымі і інфраструктурнымі магчымасцямі – ад іх залежыць пастаноўка мэтай і задач [5, с. 226].

Цікавым прыкладам удзелу ў гэтым працэсе валодае Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж», які распрацаваў культурна-адукацыйную праграму «Музей дзецям», арыентаваную на маральнае і патрыятычнае выхаванне ў большасці сваёй дзяцей старэйшага школьнага ўзросту. Гэты прадукт супрацоўніцтва музейных работнікаў і педагогаў

ўяўляе сабой праграму, насычаную інтэрактыўнымі тэхналогіямі, якая мае мэту ўзбагачаць навучальны працэс падлеткаў, умацняючы нагляднасць навучання і развіваючы творчую актыўнасць навучэнцаў.

Мэта праграмы – сфарміраваць стаўленне да музея як месца, дзе захоўваецца гістарычная і культурная спадчына. Тым самым пад час знаёмства падлетка з музеем аўтары праграмы робяць акцэнт на фарміраванні гістарычнай свядомасці.

Гэты кірунак знайшоў сваё адлюстраванне і ў структуры праграмы, якая складаецца з блока тэарэтычных матэрыялаў (у іх разглядаюцца магчымасці партнёрства музей – школа і метадыка правядзення заняткаў), а таксама чатырох тэматычных блокаў: «Пазнавальны», «Развіваючы», «Інтэлектуальны» і «Дасугавы». Кожны з блокаў уключае распрацоўкі некалькіх узаемазвязаных праектаў. Напрыклад, тэматычны блок «Інтэлектуальны» складаецца з двух праектаў: інтэлектуальнай гульні «Кубак Старога замка» і алімпіяды па гісторыі горада Нясвіжа «Мой горад – маё каханне». Праекты арыентаваныя на развіццё інтэлекту ў моладзі і закліканы забяспечыць вопыт каштоўнаснага перажывання, якое захопляе асобу цалкам [2, с. 40].

Дзякуючы шырокім метадычным дадаткам да блокаў, праграма дае настаўніку большую свабоду выкарыстання прапанаванага матэрыялу.

Праграма «Музей дзецям» мае шматузроўневую структуру, тым самым вырашае задачы, якія на першым этапе ўключаюць выхаванне якасцяў маральна развітай асобы, а таксама атрыманне ведаў па гісторыі і культуры.

У цэлым на аснове вышэйадзначаных задач культурна-адукацыйная праграма «Музей дзецям» дае магчымасць падлетку набыць наступныя веды і ўменні: фармуляванне самастойных меркаванняў; асэнсаванне мастацкіх дасягненняў грамадства; творчае ўспрыманне навакольнага свету.

Інтэграцыя праграмы ў школьны вучэбна-выхаваўчы працэс абапіраецца на інтэнсіўнае і плённае супрацоўніцтва музейных супрацоўнікаў з настаўнікамі і адміністрацыяй школ.

Вяртаючыся да структуры праграмы, адзначым, што кожны з названых блокаў уяўляе сабой ўнутрана завершаную частку і можа быць рэалізаваны самастойна. Разам з тым дзейнасць культурна-адукацыйнай праграмы «Музей дзецям» значна

павялічваецца пры паслядоўным укараненні ўсіх яе раздзелаў на аснове пераемнасці.

Укараненне праграмы «Музей дзецям» паказала, што, цэласна адлюстроўваючы свет музейнай культуры, яна стала крыніцай педагагічных інавацый у сістэме адукацыі. І гэта не выпадкова, бо ў яе аснове ляжыць міждысцыплінарны праект, які аб'яднаў на базе Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж» псіхалагаў, мастацтвазнаўцаў, музейных педагогаў, мастакоў і практыкаў устаноў адукацыі. Гэтая інтэграцыя не толькі больш выразна выяўляе спецыфіку кожнага з іх, але і дае магчымасць пазначыць шэраг праблем, якія адкрываюць новы этап дадзенай мадэлі. Адна з галоўных – суадносіны прафесійнай свядомасці музейнага і школьнага педагогаў, якая вызначаецца складанасцю адаптацыі настаўніка да прасторы музея. Дадзеная акалічнасць ставіць пытанне аб неабходнасці прафесійнай падрыхтоўкі музейнага педагога – спецыяліста, здольнага прадуктыўна працаваць як у музеі, так і ў школьным асяроддзі.

Абагульняючы сказанае, адзначым, што праграма «Музей дзецям» была пабудавана ў адпаведнасці з педагагічнымі прынцыпамі, адказвае надзённым патрабаванням айчыннай сістэмы адукацыі ў сферы культуры, так як яна распрацавана на аснове канцэпцыі педагагічнага ўзаемадзеяння музея і сістэмы адукацыі; сістэмная ў сваіх задачах, арыентаваных на ўзроставаю спецыфіку навучэнцаў; арыентавана на творчае ўзаемадзеянне музейнага педагога і настаўніка і яго курсавую падрыхтоўку ў музеі, якая дае магчымасць стаць ініцыятарам і арганізатарам зносін падлетка з музеем; арыентавана на перспектыву шматгадовай рэалізацыі, бо пабудавана на вывераных дыдактычных прынцыпах; патэнцыйна інтэграваная, бо валодае шырокімі магчымасцямі для інтэграцыі з агульнаадукацыйнымі прадметамі; забяспечана вучэбна-метадычным комплексам для рэалізацыі музейна-педагагічнага працэсу.

Разглядаючы праграму «Музей дзецям» у кантэксце інавацыйнай практыкі і метадыкі адукацыйнай дзейнасці Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж», адзначым, што яе асноўныя палажэнні выведзены з аналізу гісторыі адукацыйнай дзейнасці беларускіх і замежных музеяў. У ёй актуалізаваны ідэі А. Ліхтварка, Р. Кершэнштайнара,

Б. Гілмана, А. Бакушынскага, Н. Раманава і іншых навукоўцаў, якія бачылі ў музеі асяроддзе, якое валодае высокай каштоўнасцю для развіцця маральных якасцяў у дзяцей старэйшага школьнага ўзросту.

Разам з тым культурна-адукацыйная праграма «Музей дзецям» адлюстроўвае ўстаноўкі, іманентныя музею як сацыякультурнаму інстытуту, а прыналежнасць яе Нацыянальнаму гісторыка-культурнаму музею-запаведніку «Нясвіж» адлюстроўвае яго вялікі ўклад у эвалюцыю музейнай педагогікі. Адна з асноўных праблем адукацыйнай работы музея-запаведніка тэматызуецца як «Маральнае выхаванне моладзі». У рэчышчы гэтага напрамку знаходзяцца і зыходныя сцвярджэнні, пакладзеныя ў аснову фарміравання праграмы «Музей дзецям»:

- агульначалавечыя каштоўнасці спасцігаюцца чалавекам дзякуючы высокаразвітай культуры бачання і разумення, дасягненню якой і службыць дадзеная праграма,

- станаўленню маральнай самасвядомасці вучняў і іх гатоўнасці да адкрытага дыялогу з культурамі розных народаў службыць апора тэматыкі праектаў, якія былі ўключаны ў праграму;

- арганічнаму спалучэнню традыцый і сучаснасці спрыяе выкарыстанне ў праграме поруч з класічнымі інтэрактыўных форм работы.

Праграма вырашае важнейшую задачу далучэння падростаючага пакалення да музейных каштоўнасцей. У яе рамках склалася паслядоўнасць пераемнасці дыялогу: музей – установа адукацыі – музей. Таму як заняткі ў музейнай экспазіцыі, так і аўдыторныя заняткі ў агульнаадукацыйных установах у роўнай меры ўмацоўваюць і актывізуюць удзел музея ў агульнапедагагічным працэсе па выхаванню маральна развітай асобы. Пры гэтым практыка яе ўкаранення дазваляе вылучыць шэраг пазітыўных фактараў як для школьнага, так і для музейнага педагогаў.

Культурна-адукацыйная праграма «Музей дзецям» увасабляе ў сабе ўсведамленне сучасным музеем сваёй сацыяльнай адказнасці і ролі ў гарманізацыі грамадскіх адносін. Праграма стала крыніцай педагагічных інавацый у выхаванні маральна развітай асобы.

Дзякуючы сістэмнасці пабудовы і тыпалагічнасці педагагічных задач, а таксама варыятыўнасці модуляў прымянення і

маніторынгу выніковасці, праграма «Музей дзецям» надала супрацоўніцтву музея з навучальнымі ўстановамі ўзаемавыгадны, развіваючы, дынамічны, плануемы і гнуткі характар.

Такім чынам культурна-адукацыйная праграма «Музей дзецям», распрацаваная на прынцыпах міждысцыплінарнасці, сістэмнасці і пераемнасці, стала не толькі мадэллю рэалізацыі сістэмы ўзаемадзеяння музея і адукацыі на ўсіх яе ўзроўнях, але і асновай для інавацыйнай практыкі адукацыйнай дзейнасці музея [3, с. 96].

1. Ванслова, Е. Г. Музейный всеобуч : науч.-практ. рекоменд. / Е. Г. Ванслова. – М. : НИИК, 1989.

2. Гнедовский, М. Б. Музей и образование: материалы для обсуждения / М. Б. Гнедовский, Н. Г. Макарова, Ю. М. Юхневич. – М. : ВНИК «Школа», 1989.

3. Музейная педагогика. Междисциплинарные диалоги: первая тетрадь. – СПб. : СпецЛит, 1998.

4. Столяров, Б. А. Концепция педагогического взаимодействия художественного музея и системы образования / Б. А. Столяров, А. Г. Бойко // Художественный музей в образовательном процессе. – СПб. : СпецЛит, 1998.

5. Столяров, Б. А. Педагогические аспекты образовательной деятельности музея : учебное пособие для музейных педагогов и студентов гуманитарно-художественных вузов / Б. А. Столяров. – СПб. : ГРМ, 2013.

СУЧАСНЫЯ ўМОВЫ ТРАНСФАРМАЦЫІ І РАЗВІЦЦА БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАПЕСЕННАЙ ТРАДЫЦЫІ

Н. Г. Мазурына,

кандыдат філалагічных навук, дацэнт

*Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта
імя Максіма Танка*

Беларуская народная песенная традыцыя з'яўляецца тым элементам культуры, які разам з іншымі яе кампанентамі падвяргаецца бесперапыннаму развіццю і трансфармацыі. Спеўная культура ўключана ў сістэму народнай культуры і непасрэдна звязана з такімі яе кампанентамі, як матэрыяльная і духоўная культура ў цэлым, як народны светапогляд, народная мастац-